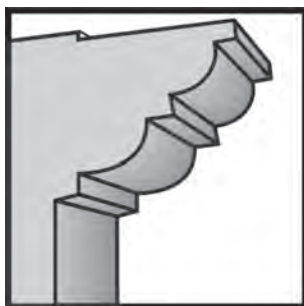

XXXI Konferencja Naukowa *Kamień w złożu, krajobrazie i architekturze* – Kielce, 24–25.09.2026

W dniach 24–25 września br. odbyła się 31. edycja Konferencji Naukowej *Kamień w złożu, krajobrazie i architekturze*. Organizatorami konferencji byli pracownicy Oddziału Świętokrzyskiego Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego (PIG-PIB) w Kielcach, Biura Dyrektora PIG-PIB w Warsza-

wie oraz Geonatura Kielce – Centrum Geoedukacji.

Pierwszy dzień, obejmujący dwie sesje: referatową oraz posterową, miał miejsce w siedzibie Geonatury Kielce – Centrum Geoedukacji i zakończył się zwiedzaniem jej ekspozycji. Dzień drugi stanowiła sesja terenowa. W części referatowo-posterowej wzięło udział 90 osób reprezentujących trzynaście placówek naukowych, cztery towarzystwa i stowarzyszenia, dwie instytucje edukacyjne i kulturalne, piętnaście urzędów i dwadzieścia trzy firmy oraz przedsiębiorstwa, w tym Kopalnię Gipsu *Leszcze S.A.*, Kopalnię Kruszywa *Eurovia Kruszywa S.A.* Na podkreślenie zasługuje fakt, że po raz pierwszy w historii konferencji wśród prelegentów i autorów prezentacji pojawiła się osoby spoza Polski – doc. dr inż. Jakub Jirásek z Uniwersytetu w Ołomuńcu (Czechy). Gośćmi honorowymi byli: główny specjalista w Wydziale Służby Geologicznej w Departamencie Geologii w Ministerstwie Klimatu i Środowiska mgr inż. Agnieszka Sternicka, prezes Zarządu Polskiego Związku Kamieniarstwa mgr inż. Michał Firlej, geolog wojewódzki województwa śląskiego mgr inż. Anna Szuflik, geolog wojewódzki województwa świętokrzyskiego mgr inż. Sebastian Jach, dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Kielcach mgr inż. Marzena Rabiasz, regionalny dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach mgr inż. Iwona Kędzierska-Gębska, prezes Zarządu Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa Oddział w Kielcach inż. Marzena Bakalarz-Doropowicz, przewodniczący Rady Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Architektów RP dr inż. Wojciech Gwizdak, prezes Zarządu Kopalni Gipsu *Leszcze S.A.* mgr inż. Mateusz Turek, przedstawicielki *Eurovia Kruszywa S.A.*: mgr inż. Katarzyna Galus-Pawlik, mgr inż. Agnieszka Śliwa, mgr inż. Katarzyna Szałach i mgr inż. Anna Parzygnat.

Konferencja została objęta honorowym patronatem: minister klimatu i środowiska Pauliny Henning-Kloski, preza Wyższego Urzędu Górniczego Piotra Litwy, marszałek województwa świętokrzyskiego Renaty Janik, prezydent miasta Kielce Agaty Wojdy. Patronat medialny nad wydarzeniem objęło Radio Kielce.

Konferencję rozpoczęła dyrektor Oddziału Świętokrzyskiego PIG-PIB mgr inż. Agata Spiżewska, która, po powitaniu gości i przedstawieniu problematyki tegorocznej edycji konferencji, podziękowała patronom (ryc. 1) i sponsorom: Kopalni Gipsu *Leszcze S.A.* i Spółce *Eurovia Kruszywa S.A.* Dyrektor ds. służby geologicznej PIG-PIB dr Olimpia Kozłowska zwróciła uwagę na problemy branży wydobywczej w regionie świętokrzyskim, wynikające z objęcia znacznej części obszaru różnymi formami ochrony, a także nieprzychylnym nastawieniem mieszkańców do podejmowania jakiegokolwiek eksploatacji (ryc. 2). Gości przywitał również dyrektor Geonatury Kielce mgr Mirosław Hejduk, życząc owocnych obrad. Agnieszka Sternicka podziękowała pracownikom PIG-PIB z zaangażowaniem w organizację konferencji. Podkreśliła duże znaczenie działań prowadzonych przez PIG-PIB w zakresie popularyzacji georóżnorodności, geoedukacji i geoturystyki dla podniesienia świadomości społeczeństwa, także odnośnie konieczności prowadzenia eksploatacji surowców naturalnych.

Przed sesją referatową miała miejsce prezentacja sponsora – spółki *Eurovia Kruszywa S.A.*

Sesje referatowe, poprowadzone przez dr hab. Marię Górską-Zabielską (UJK) i dr Katarzynę Szadkowską (PIG-PIB), obejmowały 16 prezentacji o zróżnicowanej tematyce. Blok sesji został otwarty wystąpieniem mgr inż. Marzeny Bakalarz-Doropowicz i mgr inż. Tomasza Grochowiny (SITG Kielce) poświęconym sylwetce Stanisława Staszica i formom jego upamiętnienia m.in. na terenie Kielc.

Dr inż. Janusz Szlugaj (IGSMiE PAN, Kraków; współautor dr inż. Katarzyna Guzik) przedstawił zagadnienia

Ryc. 1. Dyrektor Oddziału Świętokrzyskiego PIG-PIB Agata Spiżewska wręcza podziękowanie dla minister klimatu i środowiska Pauliny Hennig-Kloski, za objęcie konferencji patronatem, na ręce mgr inż. Agnieszki Sternickiej. Fot. K. Świerczewski

Ryc. 2. Zastępca dyrektora ds. państwowej służby geologicznej PIG-PIB dr Olimpia Kozłowska zwróciła uwagę na problemy branży wydobywczej w regionie świętokrzyskim. Fot. K. Świerczewski

związane z wydobyciem i produkcją gipsu w Polsce. Zwrócił uwagę na fakt, że obecnie produkcja gipsu syntetycznego, pozyskiwanego z odsiarczania spalin w elektrociepłowniach, znacząco przewyższa produkcję gipsu naturalnego, pozyskiwanego ze skał gipsowych. Obecnie największym producentem gipsu sztucznego jest elektrownia *Bełchatów*. Problem z zaopatrzeniem polskiego rynku w gips budowlany nastąpi, gdy sukcesywnie będą wyłączane bloki elektrociepłowni opartych na paliwach stałych.

Dr hab. inż. Jan Urban prof. IOP PAN (współautorzy dr Anna Chwalik-Borowiec – Zespół Świętokrzyskich i Nidziańskich Parków Krajobrazowych, ZNIŚPK, i mgr Andrzej Kasza) omówił znaczenie występowania gipsu i związanych z nim zjawisk krasowych dla ukształtowania krajobrazu Poniidzia.

Mgr inż. Michał Firlej przedstawił 200-letnią historię eksploatacji granitu w rejonie Strzegomia i jej znaczenie dla rozwoju gospodarczego regionu.

Dr hab. inż. Marek Rembiś prof. AGH (współautorzy: dr inż. Aleksander Byrdy – AGH, mgr Andżelika Gruszecka, Jarosław Gruszecki) scharakteryzował procesy deterioracji, jakie zaszły na powierzchni płyt piaskowca, które przez kilkanaście lat były ekspozowane na elewacji centrum handlowo-biurowego we Wrocławiu.

Dr inż. Marcin Gorączko i dr inż. Aleksandra Gorączko (Politechnika Bydgoska) wskazali deteriorację kamienia jako główną na przyczynę powstawania uszkodzeń i awarii murów zbudowanych z opoki kredowej w architekturze wiejskiej małomiasteczkowej na obszarze między Koninem, Uniejowem i Poddębicami.

Dr hab. Joanna Trąbska (Uniwersytet Rzeszowski) (współautorzy: prof. dr hab. Aleksandra Wesołucha-Birczyńska – UJ, doc. dr inż. Jakub Jirásek – Palacký University in Olomouc, Czechia, dr Beata Ostachowicz – AGH, Timofiej Punko – UJ, dr Przemysław Dulęba) zwróciła uwagę na fakt,

że grafit stosowany przez Celtów jako wypełniacz ceramiczny, pochodzący z wyrobów znalezionych na terenie Małopolski i Śląska, różni się on od grafitu wydobywanego przez Celtów na terenie obecnych Czech.

Dr Katarzyna Szadkowska (PIG-PIB Wrocław) wskazała na nowe, turystyczne, rekreacyjne i edukacyjne funkcje terenów pogórnich na przykładzie dawnych kamieniołomów na Przedgórzu Sudeckim.

Dr inż. Wojciech Gwizdak (Świętokrzyska Okręgowa Izba Architektów Rzeczypospolitej Polskiej) zaproponował dodanie nowych elementów infrastruktury w obrębie trzech rezerwatów geologicznych na terenie Kielc: Skałka Geologów, Wietrznia i Ślichowice, które umożliwiłyby bezpieczne dojście do trudnodostępnych obecnie części wyrobisk i zabezpieczyły jednocześnie przed ich dewastacją.

Dr hab. Piotr Szrek (PIG-PIB Warszawa) scharakteryzował walory naukowe i edukacyjne stanowiska dokumentacyjnego *Dinozaury z Borkowic*, plany jego zagospodarowania oraz obecny stan zabezpieczenia tropów dolnojurajskich dinozaurów.

Doc. dr inż. Jakub Jirásek przedstawił historię eksploatacji łupków dachówkowych w rejonie Ołomuńca i ich zastosowanie w tamtejszej architekturze.

Dr hab. Barbara Radwanek-Bak (IGSMiE PAN) pokazała zastosowanie lokalnych skał, głównie ignibrytów, związanych z neogeńskim wulkanizmem w lokalnej architekturze Arequipy i jej okolic w Południowym Peru.

Dr hab. inż. Jan Bromowicz prof. AGH (współautorzy: dr inż. Beata Figarska-Warchoń – IGSMiE PAN, dr inż. Janusz Magiera – AGH) scharakteryzował główne cechy rzymskiego budownictwa (2 połowa X w. – koniec XIII w.) w Małopolsce pod kątem wyboru i obróbki surowca skalnego, a także błędów popełnianych przez ówczesnych muratorów.

Mgr inż. Robert Spiżewski (ZNOZ GEOKOMPLEKS; współautor mgr inż. Agata Spiżewska – PIG-PIB) zrelacjonował dotychczasowy przebieg prac nad ołtarzem głównym w bazylice św. Brygidy w Gdańsku wykonanym z bursztynu. Wskazał też na możliwość pozyskania większej ilości tego surowca na dokończenie ołtarza ze złóż rejonu Lubartowa.

Dr Elżbieta Gałka (AGH) przedstawiła bardzo interesujące wyniki inwentaryzacji elementów kamiennych w obiektach sakralnych Wyżyny Sandomierskiej, wskazując na stosunkowo duży udział kamienia pochodzącego ze Skandynawii, nie będących skałami magmowymi lub metamorficznymi.

Dr hab. Maria Górka-Zabielska (UJK; współautorzy: dr Anna Chwalik-Borowiec – ZNIŚPK, mgr Ewelina Korgul) omówiła wybrane gązły narzutowe, znajdujące się w środkowo-wschodniej części Niecki Nidziańskiej, pod kątem ich świadczeń geoekosystemowych.

Mgr inż. Ewelina Bąk podziękowała prelegentom i zaprosiła do udziału w dyskusji, po której odbyła się sesja posterowa (ryc. 3). Objęła ona omówienie dziesięciu posterów o różnicowanej tematyce:

- *Gązły narzutowe w Światowym Geoparku UNESCO Łuk Mużakowa* – od dziedzictwa glacialnego w krajobrazie i architekturze do obiektów geoturystycznych – dr Jacek Koźma (Stowarzyszenie Geopark Łuk Mużakowa);
- *Krajobrazy priorytetowe a dostępność złóż kamieni łamanych i blocznych w województwie dolnośląskim* – dr inż. Slávka Gałaš (AGH), dr inż. Katarzyna Guzik, dr hab. inż. Andrzej Gałaš, dr inż. Alicja Kot-Niewiadomska (IGSMiE PAN);

Ryc. 3. Sesja posterowa w holu budynku Geonatura Kielce – Centrum Geoedukacji. Fot. W. Wesołowski

- ❑ Ślady eksploatacji i przetwórstwa złóż wapieni górnajurajskich w krajobrazie Geoparku Północnej Jury – mgr Monika Krzeczyńska (PIG-PIB);
- ❑ Pozostałości eksploatacji oraz przykłady wykorzystania piaskowców ordowickich w przestrzeni miejskiej Kielc – mgr Witold Wesołowski (PIG-PIB), mgr Michał Poros (Geopark Świętokrzyski);
- ❑ Wapień pińczowski – mgr inż. Izabela Tercjak (PIG-PIB);
- ❑ Geostanowiska Geoparku Świętokrzyskiego jako miejsca prezentacji złóż surowców skalnych i form skałkowych – mgr inż. Ewelina Bąk, dr hab. Anna Mader, mgr Witold Wesołowski (PIG-PIB);
- ❑ Zarys dziejów przemysłu gipsowego na Pomidziu – dr Paweł Król (Muzeum Narodowe w Kielcach);
- ❑ Ocena potencjału obszarów prognostycznych i perspektywicznych gipsów i anhydrytów regionu świętokrzyskiego w aspekcie możliwości ich zagospodarowania – mgr inż. Agnieszka Milianowicz (PIG-PIB);
- ❑ Gdzie orły dróg nie wiedzą – o mongolskich skałach i bezkresie – mgr Olgierd Pedrycz (PIG-PIB);
- ❑ Elementy kamienne w architekturze opactwa cysterskiego w Wąchocku – dr hab. Anna Fijałkowska-Mader, mgr Witold Wesołowski (PIG-PIB).

Równoległe z sesją posterową miało miejsce spotkanie branżowe z przedsiębiorcami.

Po sesji posterowej uczestnicy konferencji mieli możliwość zapoznania się z ekspozycją Geonatury Kielce.

W drugim dniu konferencji odbyła się sesja terenowa poświęcona surowcom skalnym Pomidzia, wzięło udział 50 osób. Pierwszym punktem była wizyta w zakładzie kamieniarskim *Marmur – płytki* w Podłężu k. Pińczowa, którego właścicielem jest pan Jacek Łata. Jako jedyny w Polsce zakład ten prowadzi jeszcze wydobycie neogeńskiego wapienia pińczowskiego. Jest to złożo Włochy, znajdujące się po północnej stronie Grzbietu Pińczowsko-Wójczańskiego. Ponadto zakład eksploatuje górnajurajski wapień oolitowy ze złoża Gołuchów.

Dzięki uprzejmości państwa Łatów uczestnicy wycieczki mieli sposobność zapoznania się nie tylko z cyklem produkcyjnym wyrobów kamiennych, w tym wykonywanych z wapienia pińczowskiego (ryc. 4), ale także podziwiać bogatą ofertę kamieniarską zakładu. Drugim punktem była Góra Świętej Anny (ryc. 5) z renesansową kaplicą św. Anny zbudowaną na początku XVII w. przez włoskiego architek-

Ryc. 4. Bazy kolumn wykonane z wapienia pińczowskiego w zakładzie kamieniarskim *Marmur-płytki*. Fot. E. Bąk

Ryc. 5. Izabela Tercjak przedstawia charakterystykę wapienia pińczowskiego na Górze Św. Anny w Pińczowie. Fot. E. Bąk

ta, rzeźbiarza i kamieniarza Santiego Gucciego z wapienia pińczowskiego (ryc. 6). Gucci mieszkał w Pińczowie i tu miał swój warsztat, w którym wykorzystywał materiał skalny pochodzący z lokalnych kamieniołomów.

Kolejnym punktem na trasie wycieczki była Kopalnia Gipsu *Leszcze S.A.*, po której oprowadził nas jej prezes mgr inż. Mateusz Turek. Kopalnia *Leszcze* z wydobyciem na poziomie ok. 400 tys. t należy do największych kopalń gipsu w Polsce. Gips jest eksploatowany na dwóch poziomach złoża *Leszcze*. W przekopie drogi prowadzącej do wyrobiska, znajduje się najlepszy obecnie na Pomidziu profil serii gipsowej z widocznym zróżnicowaniem wielkości i kształtu kryształów gipsu (ryc. 7).

Ostatnim punktem wycieczki była dawna kopalnia gipsu w Gackach, obecnie zalana wodą i stanowiąca teren re-

Ryc. 6. Wspólne zdjęcie uczestników sesji terenowej przy renesansowej Kaplicy Świętej Anny, wykonanej z wapienia pińczowskiego, na Górze Świętej Anny. Fot. W. Wesółowski

Ryc. 7. Zwiedzanie Kopalni Gipsu Leszcze S.A. z bardzo dobrze odsłoniętym profilem serii gipsowej. Fot. W. Wesółowski

nej, w ramach zadania *Współpraca krajowa w zakresie geologii i promocja działań państwowej służby geologicznej w latach 2024–2026* oraz ze środków pochodzących od sponsorów wydarzenia.

kreacyjny wraz ze znajdującym się nieopodal odsłonięciem serii gipsowej przeciętej uskokiem, który jest pomnikiem przyrody, i Jaskinia w Krzyżanowicach Górnych rozwinięta w gipsach szklicowych.

Organizacja konferencji została dofinansowana z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wod-

Strona internetowa konferencji: <https://konferencje.pgi.gov.pl/en/kamien-w-zlozu-2026>

*Anna Fijałkowska-Mader, Ewelina Bąk,
Witold Wesółowski*

**XXXI OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA
NAUKOWA: KAMIEŃ W ZŁOŻU,
KRAJOBRAZIE I ARCHITEKTURZE**
KIELCE, 24–25.09.2026

PATRONAT HONOROWY

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

PATRONAT MARSZAŁKA
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
RENATY JANIK

Patronat Prezydenta
Miasta Kielce

PATRONAT MEDIALNY

SPONSOR WYDARZENIA

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

Dofinansowano ze środków
NARODOWEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ